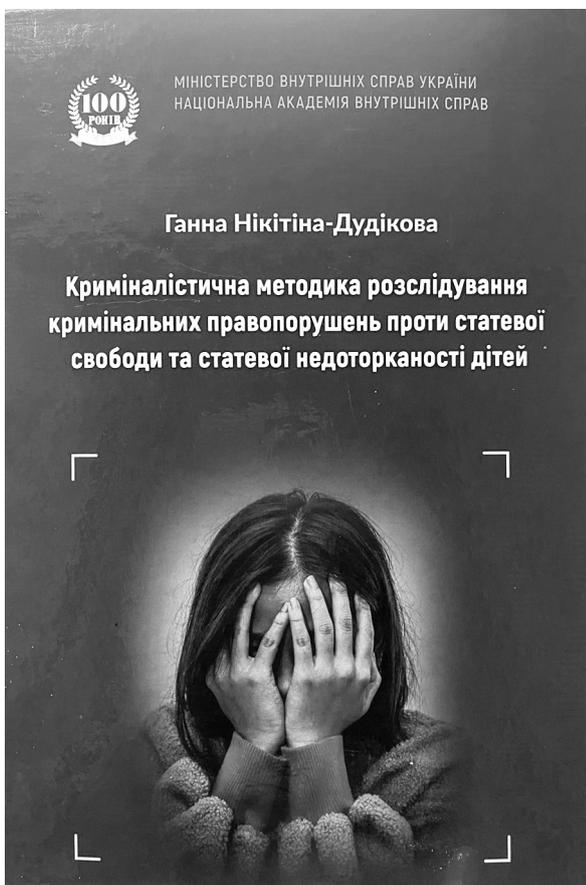

РЕЦЕНЗІЯ
на монографію Ганни Нікітіної-Дудікової
«Криміналістична методика розслідування кримінальних
правопорушень проти статевої свободи та статевої
недоторканості дітей»

АРЕШОНКОВ Віталій - провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності Навчально-наукового інституту №1
Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
DOI 10.32782/NP.2023.1.24

Проблеми виявлення, розслідування, попередження кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей є вкрай актуальними для світової спільноти. За даними ЮНІСЕФ, «сексіндустрія» експлуатує близько 2 млн дітей щороку. За результатами досліджень міжнародних організацій з проблем

насильства щодо дітей, проведених у 96-ти країнах, за рік мільярд неповнолітніх, а це понад половина всіх дітей віком від 2-х до 17-ти років, зазнають емоційного, фізичного або сексуального насильства. Попри високий показник поширеності, не всі випадки насильства щодо дітей обліковують. Зокрема, за результатами здійсненого аналізу, кількість випадків сексуального насильства, про які повідомляли безпосередньо діти, у 30 разів більша, а кількість випадків фізичного насильства – у 75 разів більша, ніж цифри, наведені в офіційних статистичних звітах.

В Україні питання боротьби з кримінальними правопорушеннями проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей є одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів. Згідно з даними Офісу Генерального прокурора, протягом 2019/2020/2021 років було обліковано 747/725/919 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Кількість кримінальних правопорушень, за якими особам вручено повідомлення про підозру, становила 535/585/795, а за якими кримінальні провадження направлено до суду з обвинувальним актом – 470/464/664. Стосовно 470/455/367 кримінальних правопорушень кримінальне провадження було закрито. Уже за шість місяців 2022 року обліковано 311 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, з них у 205 кримінальних прова-

дженнях було вручено повідомлення про підозру, 114 кримінальних проваджень з обвинувальним актом направлено до суду.

Загрозливою є ситуація щодо кількості вчинених кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. З цього приводу Уповноважений Президента України з прав дитини зауважив, що кожна п'ята дитина в Україні потерпає від сексуального насильства.

Катастрофічна ситуація склалася у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації, запровадженням з 24 лютого 2022 року в Україні воєнного стану, вчиненням щодо громадян України насильницьких кримінальних правопорушень, зокрема кримінальних правопорушень сексуального характеру щодо найбільш незахищеної категорії – дітей. Уповноважена Верховної Ради України з прав людини звернулася до Комісії ООН з розслідування порушень прав людини під час воєнного вторгнення РФ в Україну й до експертної місії, створеної державами-учасницями ОБСЄ, з проханням урахувати факти воєнних злочинів РФ в Україні, а саме зґвалтування дітей російськими військовими в населених пунктах України.

Змушені констатувати високий рівень латентності цих кримінальних правопорушень, загрозливі масштаби їх поширення та високу суспільну небезпечність. Окреслена ситуація актуалізує необхідність застосування рішучих заходів реагування з боку правоохоронних органів, а також доктринального опрацювання окресленої проблематики.

Під час роботи над монографічним дослідженням авторкою було опрацьовано широкий спектр наукових джерел, значний масив нормативно-правових актів. Систематизація такої кількості наукових поглядів збагатило роботу і підкреслило її значущість і комплексний глибинний підхід.

Достовірність авторських висновків та пропозицій підтверджується значною кількістю емпіричного матеріалу, зокрема, прикладами судової практики, за допомогою яких чітко ілюструються особливості криміналістичної методика розслідування

кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей.

Практичне значення результатів і висновків роботи полягає у тому, що вони можуть бути використані як для подальших досліджень загальнотеоретичних проблем, так і у практичній діяльності, у правотворчій та правозастосовній діяльності. Монографія виконана на належному науковому рівні, має чітку обґрунтовану структуру, матеріал викладено системно та послідовно. Робота буде цікавою для широкого кола читачів, особливо фахівців з кримінального процесу, криміналістики тощо.

У монографії сформовано комплексну криміналістичну методику розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. Виконано такі задачі: визначено теоретичні, правові, методологічні, праксеологічні основи дослідження криміналістичної методики. Сформовано криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень відповідно до її структурних елементів. Окреслено організаційно-тактичні засади розслідування кримінальних правопорушень. Запропоновано напрями вдосконалення криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей.

Схарактеризовано систему міжнародних і національних правових джерел, які формують правові засади криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, окреслено значення практики Європейського суду з прав людини.

Визначено праксеологічні основи криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, відповідно до її практичного спрямування, діяльнісного підходу під час вирішення проблемних питань і спрямованості на формування криміналістичних рекомендацій.

Розроблено криміналістичні рекомендації щодо проведення слідчих (розшуко-

Рецензії

вих) дій під час розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, а саме допиту, огляду, експертизи, пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту, з огляду на кращий досвід іноземних держав і застосування інновацій криміналістичної техніки.

Визначено напрями вдосконалення криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. Зокрема, надано криміналістичні рекомендації щодо розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей за міжнародними та європейськими стандар-

тами правосуддя, дружнього до дитини, у систематизованому вигляді, які стосуються: планування розслідування, тактичної поведінки слідчого, доцільності обрання тактичних засобів і способів проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій.

Монографія «Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей», безумовно заслуговує на позитивну наукову оцінку та увагу як науковців, так і практичних працівників Національної поліції, прокуратури, Служби безпеки України та інших осіб, зацікавлених в ефективному розслідуванні кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей.